

การเสวนา เรื่อง “โรคติดเชื้ออุบัติใหม่อุบัติซ้ำ:

จากประสบการณ์สู่การเตรียมความพร้อมเพื่ออนาคต

(Emerging and re-emerging diseases:

from experiences towards the future preparedness)”

วันพฤหัสบดีที่ 31 มีนาคม 2559 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ห้องประชุมออดิทอเรียล อาคารศูนย์ประชุมอุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย (CC)

อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย จ.ปทุมธานี

การเสวนา เรื่อง “โรคติดเชื้ออุบัติใหม่อุบัติซ้ำ: จากประสบการณ์สู่การเตรียมความพร้อมเพื่ออนาคต (Emerging and re-emerging diseases: from experiences towards the future preparedness)” จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถอดประสบการณ์การรับมือต่อโรคอุบัติใหม่ และอุบัติซ้ำ จากอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ และบริหารจัดการ ในการแก้ปัญหาโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ และอุบัติซ้ำ โดยมุ่งเน้นการสนับสนุนงานวิจัยที่มีความสำคัญสูงและมีความจำเป็นเร่งด่วน และประสานความร่วมมือกับพันธมิตร เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการรับมือโรคติดเชื้ออุบัติใหม่และอุบัติซ้ำให้กับประเทศต่อไป โดย สวทช. ซึ่งได้รับเกียรติจากวิทยากร 7 ท่าน และผู้ให้ความสนใจเข้าร่วมเสวนาจากภาครัฐและเอกชนทั้งสิ้น 125 ท่าน โดยสรุปการเสวนาดังนี้

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับโรคติดเชื้ออุบัติใหม่อุบัติซ้ำในประเทศไทย เช่น การพัฒนาชุดตรวจ ยารักษาโรค และวัสดุทางการแพทย์ มีข้อจำกัดด้านความสามารถของนักวิจัย และการแข่งขันกับต่างประเทศ จากประสบการณ์การรับมือกับการระบาดของโรคซาร์ ในปี 2003 คณะรัฐมนตรีได้ให้คำแนะนำให้ สวทช. ดำเนินการเตรียมความพร้อมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงการประสานงานกับนานาชาติเพื่อพัฒนาชุดตรวจ ต่อมาเกิดการระบาดของโรคไข้หวัดนก H5N1 ในปี 2003 สวทช. ได้ตระหนักในปัญหาดังกล่าวและมีความร่วมมือกับหลายหน่วยงาน เช่น สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข และ องค์การเภสัชกรรม เพื่อสังเคราะห์ยาต้านไวรัส Oseltamivir และการเตรียมความพร้อมด้านวัคซีนไข้หวัดใหญ่ จนเกิดกลไกการประสานงานแก้ไขปัญหาไข้หวัดนก ระดับชาติระหว่าง กระทรวงวิทยาศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข กรมปศุสัตว์ กระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชน นอกจากนี้ สวทช. ยังได้ร่วมกับพันธมิตร เตรียมความพร้อม รับมือต่อการระบาดของ ไวรัสโคโรนา เชื้อ *Streptococcus suis* ไวรัสซิกา โรคลิซมานีเอซิส ไวรัสอีโบล่า โรคไข้หวัด ใหญ่สายพันธุ์อื่น ๆ เช่น H7 และ H10 โรคสมองอักเสบนิปาห์ และกาฬโรค เพื่อการเฝ้าระวัง และควบคุมการระบาดอย่างรวดเร็ว โดยอาศัยห้องปฏิบัติการเพื่อวินิจฉัยโรค นอกจากนี้ สวทช. ยังดำเนินงานในส่วนการจัดการความรู้ โดยมีการจัดประชุมวิชาการนานาชาติ เพื่อสร้างความร่วมมือกับนักวิทยาศาสตร์ระดับโลก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อเตรียมความพร้อม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่แห่งชาติ คือ 1. บทบาทของวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดนกชนิดรุนแรงสายพันธุ์ H5N1 เพื่อการควบคุมโรคในสัตว์ปีกสำหรับประเทศไทย (พ.ศ. 2549) 2. ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมด้านวัคซีนไข้หวัดใหญ่ กรณีเกิดการระบาดใหญ่ของประเทศไทย (พ.ศ. 2550) 3. การพัฒนาระบบเฝ้าระวังโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ของประเทศไทย 4. ยุทธศาสตร์การผลิตวัคซีนไข้หวัด สายพันธุ์ใหม่ 2009 ในระดับอุตสาหกรรมในภาวะฉุกเฉิน กรณีเกิดการระบาดใหญ่ในประเทศไทย โดยใช้ฐานการผลิตของกรมปศุสัตว์

สถานการณ์การระบาดของโรคมือ เท้า ปาก ซึ่งในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา มีการระบาดทั้งในประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียอาคเนย์ ซึ่งในแต่ละปีมีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้น และมักพบการระบาดในช่วงฤดูฝน โดยมีสาเหตุจากเชื้อไวรัส *Picornaviridae* โดยเฉพาะสายพันธุ์ EV71 ซึ่งก่อปัญหาทางการแพทย์และสาธารณสุขที่สำคัญ เนื่องจากส่งผลให้ผู้เสียชีวิตจากภาวะแทรกซ้อนทางระบบประสาท ระบบทางเดินหายใจและหัวใจหลอดเลือด ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี และไม่มีการรักษาจำเพาะใดๆ เป็น เพียงการรักษาแบบประคับประคองตามอาการ ดังนั้น จึงได้มีการพัฒนาการรักษาโรคดังกล่าวด้วยการใช้ Hyperimmune Plasma ซึ่งเป็นพลาสมาที่มีแอนติบอดีสูงต่อไวรัส *Picornaviridae* EV71 เพื่อผลิตเป็น EV71 immunoglobulin จากผู้บริจาคพลาสมาพบว่าได้พลาสมาที่มีภูมิสูง (titer > 640) คิดเป็น 8.4 % (43 ราย จากผู้บริจาคจำนวน 507 ราย) ได้พลาสมาที่มีแอนติบอดีสูงต่อไวรัส EV71 จำนวน 70 ถุง และเปิดให้บริการแก่ผู้ป่วยที่ศูนย์บริการโลหิต สภากาชาดไทย ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้ป่วยมีชีวิตรอดมากขึ้น และบรรเทาความพิการจากโรคแทรกซ้อนที่รุนแรงได้

จากประสบการณ์ในการรับมือต่อโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำที่ผ่านมา ก่อให้เกิดแนวคิดการจัดตั้งเครือข่ายห้องปฏิบัติการเพื่อรับมือกับโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำ (Lab network) ซึ่งสามารถตรวจวินิจฉัย อย่างรวดเร็ว และมีความน่าเชื่อถือ เพื่อสนับสนุนการทำงานวิจัย และเฝ้าระวังโรคติดต่อของเชื้อแบคทีเรีย และไวรัสก่อโรค ทั้งนี้เนื่องจากข้อปฏิบัติตามกฎอนามัยระหว่างประเทศ กำหนดให้แต่ละประเทศต้องมีการเสริมสร้างศักยภาพการเฝ้าระวังและสอบสวนการควบคุมโรค ทั้งในด้านการเฝ้าระวังปกติในช่องทางเข้าออกประเทศ และในการตรวจจับและตอบสนองต่อภัยสุขภาพฉุกเฉินข้ามชาติ เช่น โรคไข้หวัดใหญ่ โรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน โรคอาหารเป็นพิษ และโรค มือ เท้า ปาก เป็นต้น สวทช. จึงสนับสนุนเครือข่าย Lab network ด้านแบคทีเรีย เพื่อการตรวจวินิจฉัยเชื้อแบคทีเรียที่อยู่ในกลุ่มอาวุธชีวภาพด้วยเทคนิคระดับโมเลกุลที่เหมาะสม และเครือข่ายด้านไวรัสวิทยา เพื่อเฝ้าระวังโรคไวรัสจากสัตว์สู่คนที่สำคัญ ๆ โดยเครือข่ายที่ สวทช. สนับสนุนมีการดำเนินการร่วมกับหลายหน่วยงาน เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานป้องกันควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลราชบุรี และโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา เป็นต้น นอกจากนี้ การพัฒนาต้นแบบจัดตั้งเครือข่ายโรคติดต่อไวรัสสัตว์สู่คน ควรมีการเตรียมความพร้อมต่อการตอบสนองกับโรคอุบัติใหม่ อุบัติซ้ำ ด้วย 4 หลักการคือ Prevention (การป้องกัน) Preparedness (สร้างขีดความสามารถ) Response (ลดการสูญเสีย) และ Return to normal (กลับคืนสู่ภาวะปกติ) เพื่อการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับโรคอุบัติใหม่ อุบัติซ้ำต่อไป

